

potřebí jednotnosti rozhodování, že není možno, aby rentová komise pražská jinak rozhodovala, než komise rentová v Bratislavě a Užhorodě, ale že zejména není možno, aby rozhodování bylo dáno do rukou lidí, kteří nejsou odpovědní za správu ústavu. Rentová komise, ať by byla kdekoli, nebyla by za správu naprosto odpovědna. Mohla by přiznávat důchody do aleluja, zda stačí či nic, jakož i odpovědnost za stav pojišťovny by nesli ti v ústředí, kteří by na rozhodování neměli naprosto žádného vlivu. To by byl stav neudržitelný a proto osnova setrvává na jednotnosti rozhodování. Proti výměru ústředny bude možno podati žalobu k pojišťovacímu soudu a odvolání k vrchnímu pojišťovacímu soudu, jenž je míněn jako součást nejvyššího správního soudu. Bylo upuštěno od myšlenky, vytvořiti nový soud, aby se ušetřilo na jeho nákladu. Také president nejvyššího správního soudu neměl proti této struktuře námitek.

31. Pokud jde o působnost zákona, bude nutno ovšem rozlišiti působnost ustanovení, týkajících se nemocenského pojištění od působnosti, pokud se týká starobního a invalidního pojištění, neboť nemocenské pojištění bude musit býti tak upraveno, aby připravilo vytvoření budovy pojišťovací. Pokud jde o část starobní a invalidní, je v osnově ustanovení, že vstoupí tato část současně v účinnost s pojištěním osob samostatně výdělečně činných. Zástupci těchto vrstev měli totiž obavy, že když by bylo zavedeno pojištění dělnické, že by dělnictvo nemělo zájmu na pojištění osob samostatně výdělečně činných. Považuji tyto obavy za zbytečné, ale byly zde. A bylo ujednáno mezi stranami dělnickými, které jsou účastny ve vládě, že za účelem rozptýlení těchto obav souhlasí s tím, aby obě osnovy vstoupily v účinnost současně. Na této druhé osnově komise pracuje a jeví se všestranně snaha po rychlém jejím vypracování.

Jsem přesvědčen, že dílo, které bude takto vytvořeno, nejen bude znamenati velký zisk pro dělnickou třídu, nýbrž také velký zisk pro republiku, poněvadž přesvědčí dělnickou třídu zase jedním činem, že republika je odhodlána a ochotna a také schopna plniti sociální své povinnosti k dělnictvu v rámci dnešního zřízení; ale zároveň bude vytvořeno dílo, které bude i v cizině svědectvím o naší sociální a pracovní svědomitosti.

Zákon o domácí práci a jeho provádění.

Domácká práce za dnešního průmyslového rozmachu jest jen jakousi částí, doplňkem velkého průmyslu, jako práce převážně rukodílná, a bude jistě postupem času omezena na míru nejmenší. Omezení domácké práce stane se samovolně již z důvodů technických, aby umožněno bylo praktické využití všech vymožeností moderní techniky při výrobě většiny tovarů, které se ještě dnes po domácku rukodílně zhotovují. Omezení domácké práce, prováděné dosud v malých domácnostech, přinese zdárný výsledek také hlavně po stránce zdravotní a zamezí nadobro práci dětí, kterých — přes všechna dnešní zákonná opatření — jest ku práci v domácnostech prováděné dosti používáno.

Omezení domácké práce stane se ovšem u domáckého dělnictva stálého a u některých výrobních odvětví; dělnictvo příležitostné bude

i nadále ve volném čase určité výrobky podomácku zpracovávají. Tak i výrobky umělecké.

Dílenské dělnictvo většinou odborově organisované vidí v domáckém dělnictvu v dobách krise nebezpečného konkurenta v práci, a tu dlužno konstatovati, že domácká práce jest tou přítěží průmyslu, na jejíž útraty často hledí se průmysl v dobách krise hojiti. Také nedostatek smyslu domáckých dělníků pro vzájemnou solidaritu a organisaci a snaha umožniti si třeba i podnabídkou sebe menší výdělek hrají tu svou roli.

K ochraně domáckého dělnictva vydán byl zákon ze dne 12. prosince 1919, č. 29 Sb. z. a n., o úpravě pracovních a mzdových poměrů domácké práce.

Zákonodárce neměl v úmyslu vydáním tohoto zákona podpořiti domáckou práci na úkor práce dílenské, ale domácká práce má býti na základě tohoto zákona podchycena tak, aby pro příště nebyla jakýmsi konkurentem dělnictva dílenského a má umožniti domáckému dělnictvu přiměřený minimální výdělek. Úpravou touto má býti položen základ k celkové úpravě pracovních a mzdových poměrů dělnictva vůbec.

Zákon tento nebyl dosud plně doceněn, a možno říci, že jest i málo znám, protože byl pracován v době výrobní konjunktury u nás, a tak jeho vyhlášení zapadlo skorem bez povšimnutí. Ale doba krise nutí domácké dělnictvo k vyhledávání nových cest k zamezení všeobecného poklesu mezd, a tu jest v poslední době pozorovati zvýšený zájem v řadách domáckého dělnictva o provádění zákona o domácké práci.

K provádění zákona o domácké práci zřízeno jest 5 ústředních komisí, a to:

	pro výrobní odvětví oděvu a prádla se sídlem v Praze,					
»	»	»	obuvi	»	»	»
»	»	»	textilní	»	»	»
»	»	»	sklářské	»	»	»
»	»	»	perleťářské	»	v Jihlavě.	

Pro odvětví domácké práce, pro které již působí ústřední komise, zřízeno 27 obvodních komisí a sice: 8 obvodních komisí oděvních: v Bratěslavě, Brně, Báňské Bystřici, v Dolním Einsiedlu, Hlinsku, Klatovech, Prostějově a Třebíči;

6 obvodních komisí obuvních: v Kutné Hoře, Pardubicích, Praze, Prostějově, Třebíči a Vlašimi;

8 obvodních komisí textilních: v Aši, Bruntále, Jihlavě, Červ. Kostelci, Nýdku, Rumburku, Svitavách a Vamberku;

5 obvodních komisí sklářských: v Boru, Železném Brodě, Hořicích, Jablonci nad Nisou a Turnově.

Pro perleťářství obvodní komise dosud zřízeny nebyly.

Ústřední komise zřízeny byly během roku 1921 a obvodní komise zřizovány byly a budou tak, jak je kde jejich zřízení oprávněno.

Činnost svrchu uvedených komisí jak ústředních, tak i obvodních, byla dosud nepatrná a jest třeba hledati příčiny, pro které činnost tato vázne.

Jmenování členů komisí děje se na návrh příslušných zájmových organisací (§ 10) a tu dlužno konstatovati, že byly to bohužel organisace dělnické, které nevěnovaly patřičné pozornosti zřizování těchto komisí z důvodů jednak, že dělnictvo domácké není z větší části u nich organisováno a hlavně proto, že odborovými organisacemi nepřikládáno zákonu o domácké práci velkého významu. Netečností touto jmenována byla do komisí, často po dlouhém průtahu se strany zaměstnanců, většina zástupců

domáckého dělnictva o celkových poměrech neinformovaná, často zákona a jeho předpisů neznalá, a co tu hlavně padalo na váhu, odvislá od zaměstnavatelů do té míry, že při jakémkoli jednání neměla mnoho chuti se přílišně pro celkový zájem dělnictva exponovati, aby snad neztratila i tu dosavadní skrovnou příležitost k nepatrnému výdělku.

Jmenováním členů komisí ministerstvem nebo příslušnou zemskou správou politickou (odst. 1., § 10 a odst. 2., § 22) vymykají se dosavadní členové z řad zaměstnanců kontrole dělnických organizací zvláště proto, že nejsou organizováni. Přímou volbou všech členů komisí bylo by jistě věci poslouženo, ale to jest ovšem věcí eventuelní novelisace zákona.

Další překážkou činnosti komisí jest za dnešního stavu předpis odst. 1. § 6 prováděcího nařízení k zákonu o domácké práci, který přiznává úhradu cestovních výloh a stravného jedině osobám z řad tak zvaných neutrálů, takže zástupci dělnictva, zúčastnivší se jednání komisí, musí si výlohy jim tím vzešlé hraditi ze svého, a tu jsme u té nejoblavější stránky. Jest pochopitelno, že domácký dělník, byť i zaměstnán, nemůže si výlohy tyto, bez újmy ve své domácnosti ze svého beztak skrovného výdělku hraditi a nejsa organizován, nemůže se ani dovolávati příslušné organizace, aby mu výlohy sama hradila. Tím se stává, že zástupci domáckého dělnictva přestanou do schůzí docházeti a při své netečnosti na pozvání do schůze komise se ani neomluví, a tu pak ostatní členové komise se scházejí často zbytečně. § 13, odst. 1., stanoví, že komise jest schopna usnášeti se, jsou-li přítomni všichni členové neb jich náhradníci.

V poslední době měly některé obvodní komise důležitá jednání, na kterých měly zájem i odborové organizace dělnické, a protože se stalo, že nedostavením se členů komise z řad zástupců dělnictva jednání bylo zmařeno, navrhuji tyto odborové organizace ministerstvu sociální péče, aby rozšířilo předpis výše cit. § 6 a žádají, aby cestovní výlohy a stravné hrazeny byly ze státních prostředků i členům komisí z řad zaměstnavatelů. Ministerstvo sociální péče nesdílí tento náhled odborových organizací z toho důvodu, že zákonem poskytnuta domáckému dělnictvu ochrana i výhody, pro které jest též jeho povinností přinášeti morální i finanční oběti. Vyplácením diet a ušlého výdělku členům dělnickým z prostředků státních nebude zvýšena činnost komisí, pokud budou v dosavadním sestavení.

Členové komisí z osob nestranných, z jejichž řad jest vždy jmenován předseda dotyčné komise, nejeví také potřebné ráznosti při nahodilých sporech mezi zaměstnavateli a zaměstnanci a nemají též ani chuti, až na některé výjimky, pro provádění zákona o domácké práci se příliš exponovati, většinou z toho důvodu, že svým soukromým postavením jsou nuceni mezi oběma stranami žíti.

Jediný prostředek k ozdravení výše uvedených neutěšených poměrů v provádění zákona o domácké práci jsou odborové organizace dělnické, které v poslední době jeví zvýšený zájem o obvodní komise. Zájem ten vzbuzen byl na nátlak dělnictva sklářského, které jsou zastoupeno v nedávno utvořených obvodních komisích sklářských v Železném Brodě a Bóru. spolupůsobilo při vypracování návrhu na stanovení minimálních mezd v oboru sklářském. Ústřední komise sklářská návrh tento dopodrobna projednala a v měsíci listopadu roku loňského schválila. Stanovení těchto mezd stalo se pro zúčastněné organizace zaměstnavatelské závazné úředním vyhlášením usneseného ceníku v »Úředních listech« dne 15. ledna 1924.

Dělnické odborové organizace nyní uznávají, že zákon o domácí práci ve své podstatě přináší to, čo nemají dosud kolektivní smlouvy, a sice, že stanoveným minimálním mzdám dána jest zákonem o domácí práci právní závaznost (§ 14, odst. 1.).

Odborové organizace vyslovují jenom obavu, že dělnictvo, pochopí-li pravý význam zákona o domácí práci a budou-li komise skutečně pracovat v jeho prospěch, může prostě pak říci, že již nepotřebuje odborové organizace, protože obvodní komise také tak dobře a snad ještě lépe na základě tohoto zákona obhájí jejich zájmy.

Obavu tuto možno vyvrátiti již citovaným odst. 1., § 10, ve kterém jest stanoveno, že jmenování členů i náhradníků komisí děje se po návrzích příslušných zájmových organizací, a hlavně tím, když odborové organizace dělnické vyšlou do komisí svoje zástupce, nejlépe ovšem svoje funkcionáře, kteří svou znalostí příslušného výrobního odvětví a svojí neodvislostí skýtati budou záruku správné činnosti v komisích. Že snaha těchto dělnických organizací nezůstala ojedinelá, jeví se nyní i v neobyčejně zvýšeném zájmu organizací zaměstnavatelských o všechny dosud trvající komise. Hlavní překážkou zamýšlené výměny činitelů v komisích jest velice dlouhá doba funkční, která stanovena jest na 4 roky, takže není možno bez závažné příčiny změnu v členstvu před ukončením tohoto funkčního období provésti § 12. Bude též věcí případné novelisace zákona, zkrátiti tuto funkční dobu alespoň na dobu dvou roků.

Obvodní komise bude třeba podrobiti revisi po stránce působnosti věcné, ale hlavně i působnosti místní, protože komise při svém dnešním obrovském územním obvodu nemohou hověti požadavkům, které jim bude třeba v době nejbližší zdolati.

K celkovému přehledu činnosti komisí domácí práce nutno zmíniti se o zprávách živnostenských inspektorů, které povšechně shodují se v tom, že zákon o domácí práci není dosud dostatečně znám a v důsledku toho nejsou předpisy v něm stanovené řádně dodržovány. Zprávy ty potvrzují již v předu vyslovený náhled, že i samo domácí dělnictvo v době krise v obavě, aby nepřišlo o poslední možnost výdělku, vyhýbá se úzkostlivě jakékoli akci, směřující k zlepšení svého trudného postavení. Zároveň znovu potvrzeno, že v žádném jiném odvětví práce nerozumí podnikatel tak málo zuboženému bratru, který v tomto případě jest skutečně sociálně nejslabší, jako právě při domácí práci.

Dodatkem k činnosti komisí nutno také zmíniti se o domácí práci na Slovensku zvláště.

V Bratislavě a okolí vyskytuje se domácí práce pro výrobu oděvu a prádla, pro kterýž obor působí komise v Bratislavě. Dále vyskytuje se výroba krajek v župě košické a župě zvolenské a pletení punčoch v župě povážské. Odborné školy, zřízené již před převratem, mají podporovati domácí průmysl.

V celku shrnuto, domácí práce na Slovensku jest zvláště po odpadnutí hlavního odbytiště Vídně velice nepatrná, podnikatelů vyskytuje se málo, a většinou jest nyní zvykem, kdo si čo vyrobí, to si také sám prodá, takže jedna a tatáž osoba vystupuje tu určitý čas jako domácí dělník, pak zase jako podnikatel, takže většinou se na ně zákon o domácí práci nevztahuje. Tito pracovníci představují si činnost komise jako činnost, zprostředkující prodej výrobků, a jsou-li členy takovéto komise a poznají, že jim komise ničeho z jejich výrobků neodkoupi, přestává zájem o komisi, a požadují, aby byli členství zbaveni.

Na Podkarpatskou Rus se činnost ústředních komisí nevztahuje.

Získáním řádného a přesného statistického materiálu o domácí práci vůbec v celé republice, bude umožněn správný přehled poměrů domácí práce a jejího rozvrstvení a dán podklad k přezkoumání dnešních působišť obvodních komisí a k další jejich činnosti.

Statistický soupis domácí práce se v ministerstvu sociální péče již provádí pomocí všech okresních správ politických v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, okresních úřadů na Slovensku a slúžnovských úřadů v Podkarpatské Rusi.

K a r e l K o m í n e k, přednosta Zem. ústřed. úřadu práce v Praze:

O osnově zákona o zprostředkování práce.

(Předneseno v Sociálním ústavě Československé republiky 14. ledna 1924.)

(Pokračování.)

Proberu nyní osnovu zákona v jejích hlavních obrysech, i nejvážnější námitky proti ní činěné: § 1 vyslovuje účel úpravy a bezplatnost zprostředkování práce pro zaměstnance. § 2 naznačuje strukturu organisace. Veřejné zprostředkování práce mají prováděti: a) o k r e s n í (městské zprostředkovatelný práce), b) ž u p n í zprostředkovatelný práce, c) zprostředkovatelný práce zemských župních s v a z ů, d) státní úřad práce. Činnost se má vztahovati na všechna odvětví námezdní práce (včetně učňovství). Proti navrhované organisaci se namítá, že by se stal celý aparát v důsledku čtyřčlennosti organisace veřejných zprostředkovatelen práce velmi těžkopádným a zdlouhavým. Čtyřčlennost, nanejvýš komplikovanost je jen z d á n l i v á. Především je nutno státní úřad práce úplně vyřaditi, poněvadž se výkonným zprostředkováním práce téměř nezabývá. Celá jeho činnost v tomto směru je v osnově zákona vyjádřena pouze tím, že mu přísluší »vyrovnávati nabídku a poptávku« v území celého státu a zprostředkovati práci do ciziny a z ciziny. Dále nesmí se přehlížeti, že nebude v žádném místě (vyjma zemská sídla) ú s t a v ů d v o u k a t e g o r i í. Tak odpadá na př. v sídlech župních úřadů práce zřízení okresní zprostředkovatelný práce a bude župní zprostředkovatelna práce plniti vedle svého vlastního úkolu, vyznačeného v osnově, též p r i m é r n í úkol okresní zprostředkovatelný práce. Nebude tudíž župní zprostředkovatelna práce vlastně ničím jiným, než lépe vybudovanou a personálem dotovanou okresní zprostředkovatelnou práce. V sídlech zprostředkovatelen župních svazů odpadne opět župní zprostředkovatelna práce, jejíž úkol převezme pro hlavní župu opět svazová zprostředkovatelna práce. Ú s t a v y d v o u k a t e g o r i í v jednom místě budou pouze v Praze, Brně a B r a t i s l a v ě, kde budou vedle svazových zprostředkovatelen práce ve všech třech městech tam dnes již zřízené m ě s t s k é z p r o s t ř e d k o v a t e l n y práce. Toho je ostatně s ohledem na rozsah lokálního trhu práce v těchto hlavních městech také třeba. Sociálně politický výbor doplnil ještě předlohu v tom smyslu, aby byla zřízena s ohledem na rozsah trhu práce m ě s t s k á z p r o -